

برخی کتاب‌ها را باید چشید، بعضی دیگر را باید بلعید و
قلیلی را هم باید جوید و هضم کرد. فرانسیس بایگون

هنگام انتخاب کتاب برای فراگیرندگان، به چه نکاتی باید توجه کرد

احمد شریفان

اشاره

این مقاله برگرفته از دسترنج پنج نفر از مدرسان و صاحب نظران معروف در زمینه‌ی آموزش خواندن، به نام‌های الیزابت اس. پنگ^۱، آنجلوکی موکا^۲، الیزابت بی. برن هاردت^۳، مایکل ال. کمیل^۴، ولورن کریسنی براون^۵ است. محتوای مقاله شامل شش رهنمود برای انتخاب کتاب می‌شود که بر پایه‌ی پژوهش‌های معتبر در ارتباط با خواندن به دست آمده‌اند. این رهنمودها، برای تمامی فراگیرندگان و افرادی که در ارتباط با آنان به فعالیت‌های آموزشی و حمایتی اقدام می‌کنند، از کارایی لازم برخوردار است و به انتخاب کتاب مناسب برای آنان و در نهایت لذت حاصل از خواندن آن منجر می‌شود.

مقدمه

نکته‌ی اول

به طور کلی، داشتن دانش قبلی به درک مطلب کمک می‌کند. دانش قبلی ابعاد گوناگونی مانند دانش مربوط به جهان، دانش فرهنگی، دانش موضوعی و دانش زبان‌شناسی را شامل می‌شود. از سوی دیگر، دانش فراگیرنده در این موارد، به تجربه‌ی زندگی او بستگی دارد. بنابراین؛ هنگام انتخاب کتاب برای خواندن ضرورت دارد، به دانش قبلی، علاقه‌های فراگیرنده و موضوع کتاب توجه کنیم.

نکته‌ی دوم

فراگیرنده‌ای، متنی را برای فهمیدن معنای آن و به کار بردن آنچه که فهمیده است، می‌خواند، در حالی که دیگری، متنی را برای یادگیری، دسترسی به اطلاعات، سرگرم شدن، یافتن جواب یک سؤال، و یا به عنوان فعالیتی مذهبی می‌خواند. به بیان دیگر، هدف از خواندن تا حد زیادی به انگیزه‌ی فراگیرنده بستگی دارد. بنابراین، هنگام انتخاب کتاب برای خواندن ضرورت دارد، از نیازهای یادگیری فراگیرنده که شامل انگیزه و هدف او از خواندن کتاب و هدفی که از خواندن در زندگی دارد، آگاه باشیم. زیرا، کتاب‌ها و مواد خواندنی جذاب و مناسب برای فراگیرنده، انگیزه‌ی او را برای خواندن آن کتاب بیش تر می‌کنند.

خواندن، فعالیت پیچیده‌ای است که تفکر و فهم را شامل می‌شود. در واقع، خواندن، دو فرایند مرتبط به هم، یعنی، شناسایی لغت و «درک مطلب» را در بر می‌گیرد. شناسایی لغت، به فرایند درک نحوه‌ی انطباق نمادهای نوشته شده با زبان گفتاری خواننده اشاره دارد؛ و درک مطلب، فرایند حساس شدن به لغات، عبارات و ارتباط معنایی آن‌هاست. خواننده هنگام خواندن، دانش قبلی، خزانه‌ی لغات، دانش دستور زبانی، تجربه‌اش در مورد متن و سایر راهبردهایی را که برای درک متن نوشته شده به او کمک می‌کنند، به کار می‌برد.

توانایی خواندن، دیدگان فراگیرندگان را به دنیای تازه‌ای می‌گشاید و فرصت‌های جدیدی را برای آنان فراهم می‌آورد. خواندن به فراگیرندگان امکان می‌دهد، دانش تازه‌ای کسب کنند، از ادبیات لذت ببرند و کارهای روزمره‌ای مانند خواندن روزنامه و مجله، آگهی‌های تجاری، دستورالعمل‌های آموزشی، نقشه، تابلوی اعلانات، کتاب‌های مفید و مورد علاقه، و... را انجام دهند که بخش‌هایی از زندگی امروزی هستند. بنابراین، ضرورت دارد، هنگام انتخاب کتاب برای فراگیرندگان، به نکاتی توجه کنیم. در صورت انتخاب کتاب با توجه به این نکات می‌توانیم، شاهد شادی و لذت فراگیرندگان از خواندن کتاب باشیم.

* * *

او را ترسیم کند.

نکته‌ی پنجم

باور عمومی آن است که فراگیرندگان به مطالعه‌ی کتاب‌های مصور بیش‌تر از کتاب‌های غیر مصور گرایش دارند. زیرا وجود تصویر مرتبط با متن سبب می‌شود، خوانندگان از مطالعه‌ی کتاب بیش‌تر لذت ببرند. از سوی دیگر، وجود تصویر، مطالب کتاب را ملموس‌تر می‌کند و باعث می‌شود که خواننده، مطالب خوانده شده را بهتر درک کند و به حافظه بسپارد. زیرا کنار هم قرار گرفتن تصویر و متن نشان دهنده‌ی این است که اطلاعات نوشتاری موجود در متن کتاب تکرار شده‌اند. بنابراین، هنگام انتخاب کتاب برای خواندن ضرورت دارد، کتابی را انتخاب کنیم که تصویرهای مرتبط با متن داشته باشد و در آن، متن و تصویر کنار هم قرار گرفته باشند.

نکته‌ی سوم

متن یک کتاب مناسب، برای خواننده‌ی آن نه آسان و نه دشوار است. انتخاب کتاب مناسب با سطح علاقه‌ی فراگیرنده و دشواری مطلوب، باعث لذت بردن او از مطلب و تشویقش به خواندن می‌شود. از سوی دیگر، باید مطالب کتاب از نظر ذهنی با خواننده‌ی آن تناسب داشته باشد. بنابراین، هنگام انتخاب کتاب برای خواندن ضرورت دارد، کتابی را انتخاب کنیم که از نظر سبک و زبان، خوب نوشته شده باشد، درباره‌ی علاقه‌های علمی فراگیرنده اطلاعاتی را ارائه کند و شامل موضوع‌هایی باشد که برای خواننده‌ی کتاب آشنا باشند.

نکته‌ی چهارم

داشتن دانش قبلی، درک مطلب را تسهیل می‌کند. از سوی دیگر، معرفت فرهنگی نیز چنین تسهیلی را فراهم می‌آورد. بی‌شک، وجود دانش فرهنگی مشترک بین نویسنده‌ی کتاب و خواننده‌ی آن، درک و فهم خواننده را از کتاب نوشته شده تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین، هنگام انتخاب کتاب برای خواندن ضرورت دارد، کتابی را انتخاب کنیم که با فرهنگ فراگیرنده تناسب داشته باشد و محتوای آن، زندگی، تجربه‌ها و علاقه‌های

نکته‌ی ششم

فاصله‌ی ۳۰ سانتی متری به خوبی و به راحتی قابل تشخیص و خواندن باشد. وانگهی، صفحه‌آرایی مناسب که نکات و پیام‌های مهم متن را مشخص کرده باشد، در افزایش اشتیاق فراگیرنده به خواندن کتاب مؤثر است.

در نتیجه، با مد نظر قرار دادن نکات ششگانه‌ی مطرح شده در انتخاب کتاب برای فراگیرندگان، می‌توانیم شاهد شادی و لذت آنان از خواندن کتاب و افزایش انگیزه‌شان به مطالعه باشیم.

پژوهش‌های متعدد نشان داده‌اند، نوع و اندازه‌ی حروف، در سرعت خواندن و ایجاد انگیزه برای خواندن مطالب چاپی مؤثر است. از سوی دیگر، صفحه‌آرایی و نوع رنگ‌آمیزی کتاب نیز بر انگیزه‌ی فراگیرنده و خواندن کتاب اثر می‌گذارد. بنابراین، هنگام انتخاب کتاب برای خواندن ضرورت دارد، کتابی را انتخاب کنیم که نوع و اندازه‌ی حروف آن، از

زیرنویس

1. Elizabeths. pang	4. Michael L. Kamil
2. Angaluki Muaka	5. Lauren Krasny Brown
3. Elizabeth B. Bernhardt	

منابع

- Pang, s.Elizabeth; Muaka, Angeluki; Bernhardt, B. Elizabeth; and kamil, L.Michal. (2003). Teaching reading.unesco.
- Brown. Lauren krasny. (1986). Taking advantage of media. A manual for parents and teacher. Routledge and kegan Paul, Boston, London.

